

У 2017 році минає 400 літ від того часу, коли 19-26 липня 1617 р. у своєму родинному маєтку Новгородовичі (сьогодні в Білорусі) митрополит Йосиф Велямин Рутський (1574-1637) зібрав перший собор чернецтва Унійної Церкви, що започаткував реформу монастирів київської традиції, об'єднавши їх у «Віленську конгрегацію Пресвятої Тройці» Чину Святого Василя Великого (*Ordo Sancti Basilii Magni*). Своєму інституційному становленню і духовній формації Чин також завдячує святому Йосафатові Кунцевичу (1580-1623), мученицька смерть якого увиразнила потребу відновлення єдності Христової Церкви, «щоб усі були одно». Західний тип централізації, засвоєння богословської й інтелектуальної спадщини латинського християнства та інтегральний зв'язок з Римським Апостольським престолом (кодифіковані Замоїським синодом 1720 р. і генеральними капітулами) відтоді стали однією з основ ідентичності василіян, пов'язаних з Берестейською церковною унією. Опираючись на духовну спадщину святого Василя Великого (329-379) і традиції руського монашества Володимирового Хрещення, Василіянський Чин продовжував плекати ключові елементи етосу східного чернецтва – слов'янсько-візантійський обряд, аскезу, життя у спільноті, строгі покутні практики тощо. Водночас під впливом процесів окциденталізації Чин засвоював реформаторські імпульси посттридентського Риму, творчо інкультуруючи життєдайні складові латинської традиції в східнохристиянський контекст Унійної Церкви. Протягом XVII–XX ст. василіяни, завдяки своєму активному заангажуванню в єпархіальне управління, парафіяльне душпастирство, місійну діяльність, видавничу, наукову та освітню сфери, стали духовною елітою Київської унійної митрополії (а пізніше й Греко-Католицької Церкви). Так само вони відіграли виняткову роль у культурному й суспільному житті білоруського й українського, а також литовського, польського, румунського, словацького, угорського та інших народів Центрально-Східної Європи і Нового Світу.

400-літній Ювілей Василіянського Чину Святого Йосафата є доброю нагодою для критичного переосмислення його історичного розвитку, з'ясування богословських, канонічних і соціокультурних джерел формування василіянського благочестя і, в ширшому контексті, цілісної харизми Чину. Міжнародна наукова конференція, організована Чинем Святого Василя Великого за підтримки Українського католицького університету, покликана в міждисциплінарному ключі, із залученням сучасних дослідницьких методів, розглянути найважливіші події, феноменологічні процеси та харизматичні постаті в історії Василіянського чину. Це завдання зумовило вибір основної тематики нашого наукового форуму. Під час п'яти сесій провідні фахівці з України, а також Білорусі, Канади, Литви, Німеччини, Польщі й США обговорюватимуть: головні аспекти генези Василіянського Чину і, зокрема, реформу Йосифа Веляміна Рутського; діяльність священномученика Йосафата Кунцевича та поширення його культу; мартирологію василіян XIX–XX ст.; особливості організаційної структури і внутрішнього життя Чину; служіння василіян у культурній і суспільних сферах; інституційну заангажованість Василіянського Чину в життя Київської митрополії, Греко-Католицької та, ширше, Вселенської Церкви. Сподіваємося, такий формат конференції допоможе самим василіянам краще пізнати своє минуле, усвідомити специфіку сучасного етапу свого розвитку та виробити напрямні для формування актуальної моделі монашества й голошення Євангелія в модерному світі через проповідь Слова Божого, душпастирство, наукову й публічну просвітницьку діяльність. Водночас ювілейний форум увиразнить значення духовної спадщини Чину Святого Василя Великого для самої Української Греко-Католицької й інших Церков київської традиції, а також приверне увагу ширшого суспільного загалу до поважного внеску василіян у європейську культуру.